

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

**Figurativní tendence v malbě s důrazem na
současné sociální cítění (dvoufigura, figura
v krajinném prostředí, figura v interiéru)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Júlia Bubňáková

Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: prof. ak. mal. František Hodonský

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 1. června 2018

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji prof. ak. mal. Františku Hodonskému za vedení mé bakalářské práce, za nasměrování a doporučení. Dále bych ráda poděkovala svému příteli Ing. Jonášovi Roupovi, za vhled do technologické sféry života. Miroslavě Bubňákové a Tereze Bezpalcové za to, že mi stály modelem. Bez této složky, bych nemohla vytvořit své figurální malby. A v neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině, která mě při studiu podporovala.

ANOTACE

Cílem této bakalářské práce, bylo vytvoření série pěti figurálních maleb na téma „Figurativní tendence v malbě s důrazem na současné sociální cítění (dvoufigura, figura v krajinném prostředí, figura v interiéru).“ Technika malby, kterou jsem zvolila, je malba akrylovými barvami na plátno.

Součástí práce je rozbor historie figurální malby a její tendencí. Důležitý je také rozbor procesu tvorby, analýza technických prostředků, popis jednotlivých obrazů, inspirační zdroje a hlavní myšlenka, kterou jsem se snažila v obraze zachytit.

Klíčová slova: figurální malba, postmodernismus, existencialismus, ženské tělo, společnost

ANOTATION

The aim of this bachelor thesis was to create a series of five figural paintings on the topic of "Figurative tendencies in painting with the emphasis on contemporary social awareness (two-figure, figure in landscape, figure in interior)." The technique of painting, that I chose, was painting with acrylic paints on canvas. Part of the work is analysis of the history of figural painting and its tendencies. The second Part of the work is analysis of the process of creation, analysis of the technical means, description of the individual paintings, the inspirational sources and the main idea that I tried to capture in the painting.

Keywords: figural painting, postmodernism, existentialism, female body, society

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	2
ÚVOD	3
1 POSTMODERNA/POSTMODERNISMUS.....	4
2 OD NOVÉ FIGURACE AŽ K POSTMODERNĚ	6
2.1 POSTMODERNÍ FIGURÁLNÍ MALBA A JEJÍ TENDENCE	8
3 FENOMÉN BANKSY	12
4 FIGURÁLNÍ MALBA V ČECHÁCH OD ŠEDESÁTÝCH LET	14
4.1 SPOLEČENSKO-HISTORICKÝ KONTEXT	14
4.2 NOVÁ FIGURACE A JEJÍ VÝVOJ	14
4.3 VOLNÉ USKUPENÍ 12/15 POZDĚ, ALE PŘECE.....	15
5 SOUČASNÍ ČEŠTÍ MALÍŘI JAKO ZDROJ INSPIRACE.....	17
5.1 VÁCLAV BLÁHA	17
5.2 DANIEL BALABÁN	18
5.3 DANIEL PITÍN	19
6 MYŠLENKA A ZÁMĚR TVORBY	20
6.1 PROCES TVORBY	20
7 TECHNIKA MALBY.....	22
7.1 PODLOŽKA A PODKLAD.....	22
7.2 AKRYLOVÉ BARVY	22
7.3 POMŮCKY A NANÁŠENÍ BAREV	22
8 POPIS OBRAZŮ.....	23
8.1 OSVÍCENÍ	23
8.2 ZÍTŘEK JE TEĎ.....	24
8.3 ZA HRANOU POHLEDU	25
8.4 PROCES.....	26
8.5 HMOTA.....	27
ZÁVĚR.....	29
RESUMÉ	30
SEZNAM LITERATURY	31
SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ.....	32
PŘÍLOHY.....	I

SEZNAM ZKRATEK

cm – centimetry

obr. – obrázek

s. – strana

tzv. – takzvaně

Úvod

Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části, část teoretickou a část praktickou. Obě části na sebe navazují. Téma, které jsme spolu s panem Hodonským vymysleli, mi dalo možnost širokého záběru bez omezení.

Hlavním předmětem je zkoumání postmoderní společnosti a její filozofie, projevy ve figurativní malbě a sociokulturní aspekty a obsahy. Počátkem mojí vize pro vypracování bakalářské práce byla figurativní malba a její pojetí. Figurativní malba nám umožňuje promítat vlastní potřebu vyjádření existencialismu. To, že jsem se chtěla zabývat myšlenkou existencialismu v samotné tvorbě, mi ukázalo cestu ke snaze pochopit historické souvislosti, které se projektovali do nové figurace a figurativních tendencí jako takových. Snaha pochopit současnost, ve které se jako lidstvo ocitáme, a kriticky ji zhodnotit, mě nasměrovala k postmodernismu a určité deziluzi.

Současné sociální cítění, které je obrovským pojmem, se jeví jako dobré nasměrování pro vývoj a tendenci v uchopení teoretické části s návazností na praktickou, tedy malbu samotnou.

Chtěla jsem vytvořit malbu, která by byla částečně mojí zповědí a reflexí určitého náhledu na společnost a technologie. Tato témata se prolínají všemi mými obrazy. Zároveň jsem se pokoušela o určitý popis společnosti a sociálních vztahů. Dynamický rozvoj, změny, ve kterých žijeme, jak je vnímám a jak se v nich orientuji. Pojetí praktické části, tedy malby, není jen mým uchopením vlastního subjektivního prožitku, ale také reaguje na aktuální témata. V mé malbě se pokouším o internalizaci i externalizaci jevů a situací, které nás obklopují. Malbu vnímám jako důležitý výrazový prostředek. Vlastní rukopis a náměty, které se na plátně odráží, jsou samozřejmostí, bez které by prožitek z malby nebyl skutečný a tedy katarzní.

1 POSTMODERNA/POSTMODERNISMUS

Přesná definice pojmu postmoderna je těžko uchopitelná. Neboť neukončuje směr předchozí, ale pouze na něj navazuje. Za předchůdce postmoderny je považovaná moderna. Postmoderna určitým způsobem kritizuje modernu. Označení vychází z latinského post (budoucí) a modo (právě minulé). Tedy může být chápána jako etapa po modernismu, avšak tato definice není zcela správná, neboť na ni navazuje, ale moderna po ní nezaniká. Chápání postmoderny spočívá v tom, že neexistuje jednotnost a konsensus a ani typická znakovost, jak tomu bylo u moderny. Zpochybňování jiných uměleckých směrů stojí za zrodem postmoderny. Konkrétní datace pojmu se rozchází. Obecně lze za prvopočátky považovat období 60. – 70. let dvacátého století. Za důležitou a základní koncepci postmodernismu je považována koncepce J.-F. Lyotarda v knize „O postmodernismu“, která vyšla v roce 1979. Postmodernismus jako umělecký směr se nejdříve začal projevovat v architektuře. Postmodernistické koncepce v architektuře pak následně rozvinul Ch. Jencks.¹

„Pro Lyotardovo stanovisko je charakteristické, že velmi ostře rozpoznává specifičnost postmoderní situace, která je dána selháním moderního projektu emancipace lidstva, ale zároveň vidí právě v avantgardách samých předpoklady adekvátní reakce na tuto situaci.“²

Lyotard sám po ukazuje na mnohoznačnost a vlastně pluralitu názorů a postojů, které jsou pro postmodernu charakteristické, a proto neexistuje přesná definice a koncepce, která by tento směr udávala. Postmoderna se projevuje ve všech úrovních. Sociální, kulturní, filozofické. Dalším důležitým představitelem, teoretikem postmoderny je například Wolfgang Iser a za současné české filozofy postmoderny je považován Václav Bělohradský. Postmoderna často kritizuje materialismus a snaží se reflektovat morální úpadek a lhostejnost společnosti.

Od začátku moderního umění, které můžeme chápat jako tendence impresionismu, byl každý další umělecký styl kritizován. Roku 1912, nastal průlom, kdy Marcel Duchamp zpochybnil jakýkoliv směr v moderním výtvarném umění a vytvořil objekt, který popíral původní teorie v umění a jeho posuzování jako objektu umělecké prezentace.³ Leo Steinberg, umělecký kritik, považuje za průkopníky postmoderny v umění díla a tvorbu

¹ LYOTARD, Jean-François. O postmodernismu: postmoderno vysvětlované dětem : postmoderní situace. Praha: Filosofia, 1993. ISBN 80-7007-047-1.

² Tamtéž, s. 6

³ Tamtéž, s. 21

Jeana Dubuffeta, Jaspera Johnse a Roberta Rauschenberg. Tato tvorba demonstruje kulturní vlivy.⁴

Pro Postmodernu je typický eklekticismus, který je Lyotard vystihuje a popisuje takto: „Eklekticismus je nulový stupeň současné obecné kultury: lidé poslouchají reggae, dívají se na westerny, jedí v poledne u McDonalda a večer jídla krajové kuchyně, používají v Tokiu francouzských parfémů a v Honkongu se oblékají podle módy „retro“, vědění je předmětem televizních soutěží. Najít publikum pro elektická díla je snadné.“⁵

⁴KESNER, Ladislav. Vizuální teorie: současné anglo-americké myšlení o výtvarných dílech. Přeložil Lucie VIDMAR. Jinočany: H & H, 1997., s. 204, ISBN 80-86022-17-x.

⁵LYOTARD, Jean-François. O postmodernismu: postmoderno vysvětlované dětem : postmoderní situace. Praha: Filosofia, 1993., s. 22, ISBN 80-7007-047-1.

2 OD NOVÉ FIGURACE AŽ K POSTMODERNĚ

„S tím, jak se společenský pojem „já“ nevyhnutelně mění, musí tuto změnu – v zájmu nastolení odpovídajícího vztahu jak vůči umělci, tak vůči přemýšlivému divákovi – odrážet i umění.“⁶

Nová figurace byla reakcí na rozvoj abstraktního umění, které bylo v poválečné době opět na vzestupu. Jedná se například o akční malbu, jejímž představitelem je Jackson Pollock. Nová figurace se neprojevuje pouze v malířství, ale také v sochařství. Základní myšlenkou se stává existencialismus, který reaguje právě na někdy až neosobní umění abstrakce. Název nová figurace vzniklo jako pojmenování figurální malby, která se v 50. až 60. letech nijak konkrétně neformulovala a neměla jasné prvky a vymezení. Svět v tomto období je také nazýván bipolárním, tedy rozděleným na dvě části. Sovětský svaz a Amerika se ocitají v tzv. Studené válce.⁷

Nová figurace reflektuje sociální, filozofické aspekty moderní společnosti. Často se zaměřuje na vnitřní prožívání a individuální pocity vůči společnosti, vůči světu. Využívá expresivního vyjádření, které nepřijímá a není svázáno estetickými normami a očekáváními. Typickým představitelem je Jean Dubuffet, který se stal i představitelem art brut, tedy „syrového umění“, které odmítá akademismus.

Dalším postojem kromě existenciálního, je snaha o bezprostřední styk s realitou tzv. antropometrie. Jedná se o přímý styk lidského těla s plátnem. Modelka, která má na sobě nanesenou barvu, je pohybem těla obtisknuta na velké plátno. Tento zážitek je neopakovatelným. Z tohoto počínu se dochovaly video záznamy, které zachycují autora při své tvorbě, která se stává performací, tedy uměleckým vystoupením. Výrazným a výrazovým prostředkem Yves Kleina se stala barva IKB (International Klein Blue).

Yves Klein se stal také představitelem Nouveaux Réalistes, tedy nového realismu, který vzniká v roce 1960. Pro toto hnutí sepsal kritik Pierre Restany manifest.⁸ Dalšími členy jsou například Mimmo Rotella, Daniel Spoerri, Niki de Saint-Phalle. Prvkem se stala senzibilizovaná hmota. Důležitý byl objekt. Nový realismus tedy reagoval na abstraktní

⁶KESNER, Ladislav. Vizuální teorie: současné anglo-americké myšlení o výtvarných dílech. Přeložil Lucie VIDMAR. Jinočany: H & H, 1997., s. 197, ISBN 80-86022-17-x

⁷ Časopisy Masarykovy univerzity [online]. Copyright © [cit. 27.05.2019]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/universitas/article/viewFile/6688/6167> s.37

⁸ Časopisy Masarykovy univerzity [online]. Copyright © [cit. 27.05.2019]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/universitas/article/viewFile/6688/6167> s.46

umění, ale také na současné komerční a konzumní umění pop-artu, jejímž nejvýraznějším představitelem je Andy Warhol.

Významným představitelem nové figurace ve Velké Británii byl Francis Bacon, který pracoval často s fotografií jako s prostředníkem pro svoji malbu. „Sám u sebe zjišťuji, že prostřednictvím fotografického zobrazení začínám pronikat do obrazu a odhalovat to, co se mi jeví jako jeho realita, mnohem víc, než bych dokázal pouhým pohledem.“⁹. V Baconově práci se motivy často opakují, například obraz papeže Inocence X., který je namalován původně Velasquesem. Bacon ho několikrát post produkuje. Další motivy jsou často spojovány s vnitřním psychickým prožitkem (otevřená ústa, která působí jako by vydávala křik, ukřižovaná postava...). Maloval i portréty, které deformoval. Základními psychologickými prvky v jeho tvorbě je hrůza, noční můra a smrt.¹⁰

Dalším významným představitelem nové figurace byl Lucian Freud (vnuk Sigmunda Freuda).

Maloval portréty, které měly detailně zpracované oči. V očích se odráží niterní zranitelnost a prožitky.

Roku 1962, kdy proběhlo představení s názvem krvavé varhany (Die Blutorgel) se považuje za vznik Vídeňského akcionismu. Umělci tohoto představení jsou Nitsche, Mühla a Fohnera. Později roku 1964 se stal členem Günter Brus.

Obzvláště Hermann Nitsch je významným autorem děl ve světových galeriích moderního umění. Rituály a obřady tvoří základní charakteristiku tohoto tzv. Zvráceného umění. Zvrácenost, sexualita, orgie, perverze i těmito termíny je vídeňský akcionismus nazýván. Předválečné teorie psychoanalýzy Sigmunda Freuda a teorie nevědomých archetypů Carla G. Junga se staly dalším definujícím východiskem vídeňského akcionismu.¹¹ „Nitsch toto dílo popisuje jako kolektivní festival užívající vědecké modely odvozené z

⁹ Francis Bacon: Malíř, který našel ve fotografii útočistiště | AFUK . AFUK | Alternativa. Fotografie. Umění. Kreativita. [online]. Copyright © 2019 [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <http://www.afuk.cz/francis-bacon-malir-ktery-nasel-ve-fotografii-utociste/>

¹⁰ Časopisy Masarykovy univerzity [online]. Copyright © [cit. 27.05.2019]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/universitas/article/viewFile/6688/6167> s. 44-45

¹¹ FOSTER, Hal, Rosalind E. KRAUSS, Yve-Alain BOIS, B. H. D. BUCHLOH a David JOSELIT. Umění po roce 1900: modernismus, antimodernismus, postmodernismus. Druhé, rozšířené vydání. Přeložil Josef HRDLIČKA, přeložil Irena ELLIS, přeložil Jitka SEDLÁČKOVÁ, přeložil Jana HLÁVKOVÁ. Praha: Slovart, 2015. s. 502-503 ISBN 978-80-7391-975-7.

hlubinné a masové psychologie k probuzení prožitku, které pravděpodobně kultury od starověku po křesťanství nabízely.“¹²

Pokud budeme vnímat a popisovat pouze figurativní tendence v malbě Vídeňského akcionismu a kresbě, musíme se zabývat kresbami Güntera Bruse. Jeho kniha „Der Irrwisch 1971“ kresebně zachycuje to, co zaznamená soudní kreslič v soudní síni, kam nemůžou fotografové. Dále se snaží napodobit způsob kresby mentálně postižených osob.¹³

„Když je tělo v Brusových kresbách vystaveno nekonečným aktům mučení a degradace, zdá se být utrpení téměř vždy vysoce mechanické, až neuromotorické.“¹⁴

Pro tzv. Desfigurativní figuraci, kterou lze také označit jako neo-expresionismus jsou důležití dva malíři Eugen Schönebeck a Georg Baselitz. Jejich společná výstava „Velká Noc v kanále“ roku 1963, vedla k jednomu z prvních uměleckých skandálů v Západním Německu (pobuřující byl Baselitzův obraz rozměrné masturbující postavy a velký mužský akt s erekcí).¹⁵

Významným je Baselitzův cyklus „hrdinové“, „partyzáni“ a „nový typ“. Zobrazuje hrdiny v hadrech. „Je to pokus – snad vědomě marný – zkonstruovat nový subjekt, takový, který je splácán z ambic rekonfigurovat německou subjektivitu za okolností dobrovolné a úmyslné destrukce své dřívější podoby, destrukce, kterou nedávno uvalila na miliony jiných.“¹⁶

Koncem 60. let přichází fotorealismus. Fotorealismus je značně zastoupený v letech sedmdesátých, a to zejména v USA. Na fotorealismus navazuje hyperrealismus. Tento styl se navrácí k reálnému zobrazování figury.

2.1 POSTMODERNÍ FIGURÁLNÍ MALBA A JEJÍ TENDENCE

Období 70. let poukazuje na přesun od pozdní moderny až k umění postmoderny. Za významné a průlomové lze požadovat výstavu v newyorském muzeu v roce 1978, která nesla název „Bad“ painting, neboli špatná malba, označující primitivistický styl malby. Tento styl se ještě pak objevuje zejména v 80. letech. Výstava reagovala na minimalismus a

¹² Tamtéž, s. 505

¹³ Tamtéž, s. 506-507

¹⁴ Tamtéž, s. 507

¹⁵ Tamtéž, s. 519

¹⁶ Tamtéž, s. 523

konceptuální umění. Další významnou výstavou byla roku 1979 v Grey Art Gallery s výstavou „American Painting: The Eighties: a critical interpretation“. Výstava měla poukázat na malbu jako důležité výtvarné médium. V Německu se formuje skupina „Neue Wilde“, tedy Nových Divokých, jedná se o styl blízký neoexpresionismu. Významným představitelem amerického neoexpresionismu je Julian Schnabel.

Průkopníkem grafity je Jean-Michel Basquiat. Nejdříve se podepisoval jako SAMO. Byl průkopníkem graffiti. Jeho tvorba vycházela z primitivismu, hravosti až dětského výrazu. Díla byla výrazná a barevná. David Salle je dalším významným představitelem postmodernismu v malbě. Často kombinuje různé styly, které mohou vycházet z moderního umění – Pop – art, koláž, fotografie. Jeho kombinace, jsou originální a vizuálně pestré.

„Postmodernismus aneb kulturní logika pozdního kapitalismu“, je eseje Frederica Jamesona, která roku 1984 dostává postmodernu a debatu o ní až ke kulturní politice.¹⁷

Osmdesátá léta jsou v zemích USA, VB, a Západním Německu věnována progresivní politice. Ve knize „Umění po roce 1900“ jsou shrnuty jednotlivé události takto: „Vojenská intervence ve Střední Americe, korporáční převzetí moci na Wall Street, trvající hrozba nukleárního holocaustu, fobické útoky náboženské pravice, odpor proti rasové integraci a s ní souvisejícím občanským právům a také proti výdobytkům feministek, omezení sociálního zabezpečení a jiných sociálních programů, a nejtragičtější pro svět umění – epidemie AIDS.“¹⁸

Pokud se zaměříme na termíny v umění, které přicházejí se situací ve světě, jedná se o nový aktivismus v umění. Akce „ACT – UP“, která souvisí s krizí AIDS a perzekucí homosexuálů, zvláště v souvislosti s obviňování gayů vládou a společností z epidemie AIDS, vede k rozvoji homosexuální estetiky. Ve figurativní malbě se jedná o politické zobrazování, např. dílo Leona Goluba „Žoldáci (IV)“, 1980.¹⁹

Gerhard Richter vytváří v roce 1988 v Německu cyklus maleb, které nesou název „18. říjen 1977“. Jsou to jakousi manifestací návratu k historické malbě, a tudíž otevření černé německé válečné a poválečné historie, na kterou v 60. letech upozorňoval Baselitz.

¹⁷ Informační systém [online]. Copyright © [cit. 29.05.2019]. Dostupné

z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2013/IM118/um/40737257/9_Figurativni_malba_po_roce_1945.pdf

¹⁸ FOSTER, Hal, Rosalind E. KRAUSS, Yve-Alain BOIS, B. H. D. BUCHLOH a David JOSELIT. Umění po roce 1900: modernismus, antimodernismus, postmodernismus. Druhé, rozšířené vydání. Přeložil Josef HRDLÍČKA, přeložil Irena ELLIS, přeložil Jitka SEDLÁČKOVÁ, přeložil Jana HLÁVKOVÁ. Praha: Slovart, 2015. s. 649, ISBN 978-80-7391-975-7.

¹⁹ Tamtéž, s. 649-650

Gerhard Richter se snaží kriticky reflektovat německou historii, která vrcholí násilným pokusem o převrat kapitalismu, tzv. „Německý podzim“. Válečný odkaz a poválečnou situaci v Německu se ostatní země snažily potlačovat. Fotorealismus, tedy malba, která čerpá z fotografie a může být i její doslovnou imitací, poukazuje u Gerharda Richtera na to, do jaké míry je rekonstrukce historie závislá na fotografii a do jaké míry malba zasahuje do kritické historické sebereflexe.²⁰ Dalším německým představitelem, který se navrácí k potlačené německé historii a kultuře, je Anselm Kiefer.

Významnými představiteli německého neoexpresionismu a postmoderny jsou: Jörg Immendorf, Albert Oehlen, Martin Kippenberger.

V Itálii vzniká na poč. let 80. pojem transavangarda. Ústředními představiteli jsou Achille Bonito Oliva, Francesco Clemente, Enzo Cucchi, Sandro Chia. Transavangarda představuje „neokonzervativní“ postmodernismus a bývá spojována s populárními termíny nomádismu a multikulturalismu. Byla důležitým inspiračním zdrojem pro českou postmoderní malbu druhé poloviny 80. let.“²¹Tyto termíny jsou stále velmi aktuální.

Devadesátá léta čelí úpadku kresby a její důležitosti. Úpadek a vzestup byl pro kresbu typický a tento proces přicházel s pravidelností. Koncem let padesátých se kresba stává mechanickým prostředkem veřejného a komerčního života. Významným umělcem je Raymond Pettibon, který pracuje s kresbou komiksového příběhu let šedesátých. V díle často poukazuje na zmechanizovanou kresbu komerčních stylistů Pop - artu, kterým je například Roy Lichtenstein.

Dalším významným přístupem ke kresbě let 90. je Ketnridgův přístup, který stojí na vymazávání a vrstvením čar, které vytvářejí mlhu. Tento druh kresby se nazývá palimpsest a patří mezi nejstarší. Obdobný projev tvorby nalézáme i v jeskyni Rouffignac.²²

Malba po roce 2000 nemá zcela jednoznačné směřování. Proto ji můžeme charakterizovat principy postmodernismu, který se v malbou prolíná později, než u jiných uměleckých oborů. Umělci tvořící v 20. století pokračují a často navazují na svoji tvorbu let

²⁰ Tamtéž, a. 656-658

²¹ Informační systém [online]. Copyright © [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2013/IM118/um/40737257/9_Figurativni_malba_po_roce_1945.pdf

²² FOSTER, Hal, Rosalind E. KRAUSS, Yve-Alain BOIS, B. H. D. BUCHLOH a David JOELIT. Umění po roce 1900: modernismus, antimodernismus, postmodernismus. Druhé, rozšířené vydání. Přeložil Josef HRDLÍČKA, přeložil Irena ELLIS, přeložil Jitka SEDLÁČKOVÁ, přeložil Jana HLÁVKOVÁ. Praha: Slovart, 2015. s. 694-696, ISBN 978-80-7391-975-7.

minulých. Za poslední novinku v umění lze považovat naopak neumělecký počín, kdy počítačové neuronové sítě dokážou vygenerovat obraz nový, složený ze dvou předchozích.

3 FENOMÉN BANKSY

Známí, neznámí autor. Jeho identita je pouze spekulací. Různé weby a deníky uvádějí několik jmen a možností jeho identity. Jedná se o jednoho z nejznámějších streetartových umělců současnosti.

Banksy je významným tvůrcem graffity, režisérem a politickým aktivistou, který budí ve světě senzace. Při tvorbě používá šablony, které mu urychlí práci, i z to důvodu, aby nebyl „chycen.“

Jeho tvorba započala v 90. letech v Bristolu ve Velké Británii, kde se stal členem graffity gangu DryBreadZ Crew. Později se přestěhoval do Londýna, kde se po roce 2006 výrazně dostal do povědomí lidí.²³

Jeho tvorba je často figurální, sarkastická a poukazuje na současné kulturní, politické a sociální problémy ve společnosti, které ji charakterizují.

Tento umělec vzbuzuje za posledních 12 let velké kontroverze, ať už svojí street artovou tvorbou, která sděluje současnou situaci ve světě často formou satiry, tak také tím, jakým způsobem své dílo prezentuje. Výsledné graffity často vedou diváky k zamyšlení. Jeho tvorba je ilegální, přesto se jeho díla draží. V letech 2002 až 2003 tvoří první exhibice.

V srpnu 2005 odcestoval do palestinského Betléma, kde vytvořil 9 obrazů na Izraelské bezpečnostní bariéře, tedy betlémské zdi. Tyto díla poukazují na izraelsko-palestinský konflikt.²⁴ Významným dílem je vyobrazení černého osla, kterému kontroluje dokumenty izraelský voják. V letech 2006 -2007 se jedná o tzv. Banksyho efekt, v této době se jeho díla draží a prodávají. Stává se inspirací pro mladé umělce.²⁵ 1. 10. roku 2013 oznámil svůj měsíční pobyt v New Yorku. Toto oznámení proběhlo skrz sociální síť. K této události se váže dokument „Banksy does New York“, který nenatáčel a ani neprodukoval Banksy. Tento dokument se snaží zachytit obrovskou senzaci a prožitek Newyorčanů. Každý den Banksy zveřejní jedno dílo, které v ten den vytvořil, a následně jej „postne“ na síť Instagram. Některé příspěvky obsahují i audiokomentáře s popisem díla, ale bez lokalizace. Lidé hledají

²³ Banksy - Artwork, Identity & Documentary - Biography. Famous Biographies & TV Shows [online]. Copyright © 2019 Bio and the Bio logo are registered trademarks of A [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <https://www.biography.com/artist/banksy>

²⁴ Banksy, tajomná legenda street artu #1 | REFRESHER.cz. REFRESHER – Hlas moderní generace [online]. Copyright © 2011 [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <https://refresher.cz/16092-Banksy-tajomna-legenda-street-artu-1>

²⁵ Banksy, tajomná legenda street artu #1 | REFRESHER.cz. REFRESHER – Hlas moderní generace [online]. Copyright © 2011 [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <https://refresher.cz/16092-Banksy-tajomna-legenda-street-artu-1>

banksyho díla po celém New Yorku. Významné události v jeho tvorbě nastali i v roce 2018. Konkrétně se jedná o skartované dílo uprostřed aukce. Skartovací mechanismus do díla vložil sám Banksy. Dílo „Dívka s Balonem“ bylo následně Banksym přejmenováno na „Láska v koši.“

Tento jev je v historii umění dosud nevídaným. Časopis Reflex se ke skartovanému dílu vyjádřil tímto způsobem: „Banksy dokázal, že je naprostý génius současného umění. Nabubřelou a snobskou aukci rázem proměnil ve frašku a lidi, kteří dělají z umění byznys ve směšné figurky. V mých očích se tak staví vedle naprostých legend výtvarného umění, které své současníky šokovaly. Troufám si říct, že by za pár let měl být v učebnicích výtvarného umění někde poblíž Andyho Warhola.“²⁶

Mnozí umělečtí kritici vnímají Banksyho a jeho dílo za nevyzpytatelné a zajímavé tím, že nikdy nevíte, co dalšího přinese. Boří konvence a vytváří neopakovatelné performance. U jeho tvorby se nejedná pouze o graffiti, jeho street art spojuje prvky dosud nepropojené. Jeho koncept a prezentace díla často vede k přemýšlení a poukazuje na to, čeho jsou lidé schopni. Jeho způsob interakce s publikem a se současným globálním světem je zprostředkován novými médii.

²⁶ Přepište dějiny umění. Vzdát se skartovaného Banksyho je bláznovství | Reflex.cz. Reflex.cz - Komentáře, zprávy, výrazné autorské fotografie [online]. Copyright © 2001 [cit. 30.06.2019]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/90426/prepiste-dejiny-umeni-vzdat-se-skartovaneho-banksyho-je-blaznovstvi.html>

4 FIGURÁLNÍ MALBA V ČECHÁCH OD ŠEDESÁTÝCH LET

4.1 SPOLEČENSKO-HISTORICKÝ KONTEXT

Období komunistického režimu v Československu mělo několik střídavých období, kdy se objevovala vlna volnějšiho a přísnějšího režimu. Umění se rozdělovalo na oficiální, neoficiální a tzv. šedou zónu. Uměním komunistického režimu byl především socialistický realismus tzv. sořela.

Uvolněnost režimu let 60. (Pražské jaro 1967) byla zastavena vpádem vojsk pěti zemí v roce 1968 na území ČSSR. Nastalo období normalizace a nesvobody. Lidé vnímali rozdíl mezi kapitalistickým západem a komunistickým východem. Kultura byla nalinkovaná. Byl ustanoven systém komisí, který odpovídal za kulturu. Sdružení českých umělců grafiků Hollar (SČUG) muselo v roce 1972 nedobrovolně ukončit činnost, kterou mohli opět obnovit až v roce 1989. Čeští umělci tvořili bez možnosti konfrontace se světovým západním uměním té doby. Zadržení členů undergroundové skupiny The Plastic People of the Universe v roce 1976 bylo dalším z podnětů, které měli za následek vznik Charty 77, jež reagovala na porušení lidských práv a svobod. Následovalo vytvoření tzv. Anticharty komunistickým režimem, kterou podepsali slavné osobnosti. Měl to být projev loajality vůči komunistickému režimu a odsuzování Charty 77.

Propopulační politika měla v lidech probudit pocit sociálního zabezpečení a jistot. Staví se paneláky a sedliště. Nastává období baby boomu a rodí se generace tzv. Husákových dětí. Společnost 70 a 80. let žila v určité rezignaci. To mělo za následek velké nárůsty chatařských oblastí, které dávali rodinám pocit autentičnosti, autonomy a možnost útěku od městské šedi.

4.2 NOVÁ FIGURACE A JEJÍ VÝVOJ

Českém prostředí se nová figurace projevuje již od let 60. V tomto uvolněném období vznikají umělecké neoficiální skupiny a spolky.

Nová figurace často reflektuje pocit stísněnosti a nesvobody v totalitním světě. Typickými představiteli první vlny nebo starší generace nové figurace jsou: František Ronovský, Jitka Vállová, Květa Vállová, Adriana Šimotová, Jiří Načeradský, Karel Nepraš, Otakar Slavík a Jiří Anderle. Později se Nová figurace dostává do nadsázky až k české

grotesknosti, pro kterou je typický autor Michal Rittstein, který je mladší generací nové figurace.

Koncem 80 let režim opět povolil zakládání nových tvůrčích skupin. Vznikají skupiny: Nová skupina, Zaostalí, Tvrdohlaví a Volné seskupení 12/15 Pozdě, ale přece, které je považováno za oficiální skupinu Nové figurace v Čechách a vzniká jako reakce na vznik skupiny Tvrdohlaví.

4.3 VOLNÉ USKUPENÍ 12/15 POZDĚ, ALE PŘECE

Skupina vznikla v roce 1987, reakcí na vytvoření seskupení Tvrdohlavý. Za průlom je považována první výstava Volného seskupení 12/15, která se konala rok poté na zámku v Kolodějích nedaleko Prahy. Zakladatelé byli spolužáci z Akademie výtvarných umění v Praze, Byli to Václav Bláha, Vladimír Novák, Petr Pavlík a Michael Rittstein. Další členové jsou dále Jiří Beránek, Jaroslav Dvořák, Kurt Gebauer, Ivan Kafka, Ivan Ouhel a Tomáš Švéda. Později do skupiny ještě vstoupili, Jiří Načeradský a Jiří Sopko. Jiří Halík se stal také členem a seskupení pomáhal v organizaci. Josef Omáčka na skupinu navázal v první polovině let 90. Generace navazovala na první vlnu nové figurace.²⁷

Základní téze, která charakterizuje a definuje skupinu je popsána v dopise z roku 1988 takto:

„Volné seskupení 12/15 je reakcí

na současné podmínky pro české

výtvarné umění, neumožňující

v dostatečné míře spontánní spolupráci

ani konfrontaci umělců.

Vychází z potřeby změnit tuto

situaci v kolektivu názorově

rozdílných autorů, kteří se

pokusí vzájemně respektovat odlišné výtvarné přístupy.

Seskupení není uzavřené.

Pozdě, ale přece.“²⁸

²⁷ 12/15 POZDĚ, ALE PŘECE - ArtMap. ArtMap [online]. [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <https://www.artmap.cz/12-15-pozde-ale-prece/>

²⁸ 12/15 POZDĚ, ALE PŘECE - ArtMap. ArtMap [online]. [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <https://www.artmap.cz/12-15-pozde-ale-prece/>

Autoři často navazovali na doznívající režim. Škála výrazu přecházela ze subjektivní citelnosti existencionální reflexe, až ke grotesknímu a sebeironizujícímu projevu.

Václav Bláha se ve své tvorbě zabývá existencialismem, který je vyjádřen expresivní figurací.

Tvorba Jiřího Načeradského využívá geometrického zobrazení, které se vyznačuje přímou a jednoznačnou erotizací motivů.

Významnými představiteli grotesky a nadsázky jsou Jiří Sopko, který pracuje se stylizací a dostává se až k dětské formě projevu, jeho díla mají výraznou barevnost a Michael Rittstein, jehož práce se vyznačuje surrealistickými tendencemi i reálnými a banálními situacemi, které sarkasticky poukazují na směšnost společnosti. Jeho invenční přístup a tahy jsou nápadité a originální.

Mezi další významné představitele Nové figurace patří Rudolf Němecek, Zbyšek Sion a Boris Jirků.

„Generace sedmdesátých let si byla vědoma, že se ocitá na konci moderny, že stanula na prahu postmoderny.“²⁹

²⁹ 12/15 POZDĚ, ALE PŘECE - ArtMap. ArtMap [online]. [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <https://www.artmap.cz/12-15-pozde-ale-prece/>

5 SOUČASNÍ ČEŠTÍ MALÍŘÍ JAKO ZDROJ INSPIRACE

V současné době postmoderny, existují v malbě různé přístupy a techniky. Někteří autoři čerpají ze stylů minulých, jiní nalézají nové přístupy a obsahy. Dalo by se říct, že variabilita je nekonečná.

Styl malby se pohybuje na škále od hyperrealismu až ke zjednodušeným formám směřujícím k abstrakci a minimalismu. České představitele současné malby Václava Bláhy, Daniela Balabána a Daniela Pitína jsem si vybrala proto, že mě zaujali nejen malířským výrazem, ale také obsahovostí.

Myšlenka, která je zastoupena tímto způsobem, mi je blízká. Václav Bláha a Daniel Balabán tvořili již před rokem 1989. Chtěla jsem vidět jejich způsob interpretace tehdy a dnes. Vysledovat v jejich projevu „princip neměnnosti“ a porovnat existenciální přístup tehdy a teď.

5.1 VÁCLAV BLÁHA

Významná osobnost Nové figurace v Čechách. Václav Bláha se narodil v roce 1949 a je synem stejnojmenného významného grafika a kreslíře.

Tvorba započala v letech 60., kdy byl režim uvolněnější a významně pokračovala v letech 70. v období již zmiňované normalizace. V roce 1987 byl spoluzakladatelem skupiny 12/15 Pozdě, ale přece. Jeho tvorba se řadí k expresivní figuraci.

Obsahem a otázkou v jeho tvorbě je místo ve světě a vlastní existence. Z jeho obrazů děl 70. 80. a 90. let pociťujeme osamocení, izolaci, úzkost, melancholii a odtrženost od světa.

„Ústředním motivem umělcova díla se stává lidské tělo jako sociologická jednotka a zároveň symbol dobových mravů.“³⁰

Figurativní zobrazení je zjednodušeno a často se jedná o figuraci, která nezobrazuje ženu anebo muže, ale pouze lidskou bytost ztracenou ve světě. Pro postavy je často charakteristické prohnutí páteře a směřování obličeje k zemi. Tento postoj je typickým pro člověka v depresi. Existenciální otázku si ve své tvorbě kladu také. Proto mi je tvorba Václava Bláhy svojí obsahovostí blízkou. Dílo z roku 1978, které nese název „Za oknem“, mi je blízké nejenom námětem, ale také barevností, která koreluje se strukturou zobrazeného. Modrá

³⁰ Václav Bláha | abart. Osoby | abart [online]. [cit. 29.05.2019] Dostupné z: <http://cs.isabart.org/person/2537>

figura, sedící na okně v bílé a šedivé barvě s černým pozadím. Právě tato barevnost je často promítnuta v mých obrazech. Další dílo, které mi je blízké se jmenuje „Velký exponát“ z roku 1987. Pro obraz je typická mohutná černošedá konstrukce, ve které je umístěná bílošedá figura. Výrazné linie a konstrukce se nacházejí i v mých obrazech, ačkoliv nezobrazují architekturu. Díla, které zobrazují dvoufiguru a jakýsi sociální dialog jsou: Pozorovatel 1988, Monumenty 1988, Na červeném stole 1989. I já na jednom ze svých obrazů poukazuji na sociální vztahy, prostřednictvím dvojportrétu.

5.2 DANIEL BALABÁN

Narodil se roku 1957 v Šumperku, ale již od roku 1962 žije v Ostravě. A právě zde můžeme pochopit a vyložit si Balabánovu tvorbu, kterou ovlivnila průmyslová Ostrava a evangelická rodina. V roce 1988 se stal členem skupiny „Přirození“. V jeho díle je existenciální přístup, který se formuje směrem k postmoderní situaci. Ve svých obrazech dokáže propojit postmoderní myšlení a víru.

„Postmoderní a post konceptuální Balabánova malba si totiž stále nese nejen svůj existenciální předpoklad, ale také sotva postřehnutelné kritické nastavení zrcadla společnosti, v němž obrazová zkratka parafrázuje náhlost úsudku.“³¹

První obraz, který mě od autora oslovil, byl obraz „Výprodej“. Jedná se o dílo z výstavy „Daniel Balabán - Nejasná poselství“, která se konala v roce 2016.

K obrazu „Výprodej“ umělec uvedl: „Je to taková naše konzumní realita, která tu před revolucí nebyla. Jak začaly ty shopping parky a potom výprodeje, tak mě to provokovalo. Na tom obraze je zajímavé to, že člověk ho čte, jak se čte písmo zleva doprava, a když se na obraz podívá, tak čím dál jdou tváře dále doprava, tím ty obličejové jsou prázdnější. Takže ten výprodej nesouvisí jen s tím výprodejem zboží, ale souvisí se situací malby. Hledají se nové malířské prostředky, čili od iluzivní realistické malby to jde až k abstraktní poloze, která je vidět na posledním tričku té figuríny.“³² Dílo a autorova interpretace poukazují na materialismus a konzumnost, ve které se společnost ocitla, tomuto tématu jsem se ve svých obrazech také věnovala.

³¹ BALABÁN, Daniel. Daniel Balabán: zpráva 2013 = report 2013. V Brně: Moravská galerie, 2013. bez ozn.stran. ISBN isbn978-80-7027-263-3.

³² Nejasná poselství Daniela Balabána v ostravském Domě umění – Novinky.cz . Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online]. Copyright © 2003 [cit. 30.05.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/vase-zpravy/moravskoslezsky-kraj/ostrava-mesto/1227-38483-nejasna-poselstvi-daniela-balabana-v-ostravskem-dome-umeni.html>

Obraz Vertikální pieta 1998 a Obrazy buddhistických meditací (Buddha, Buddha I, Buddha III)

Poukazuje na spiritualitu a víru. Buddha v sedící pozici, má na sobě prázdný pekáč a hrnec anebo šálek a talíř. Tyto prázdné nádoby poukazují na askezi, která pro buddhismus typická. A právě skromnost a nedostatek materiální se ze společnosti vytrácí.

5.3 DANIEL PITÍN

Narozen roku 1977 v Praze. Jedná se o malíře současné malby, který působí, jak v Čechách, tak i v zahraničí. Pro tohoto autora je typické propojení architektury a figurace. Námětovost vychází i z filmu, či videa. Autorovi díla mě zaujala nejasností, mistrným zpracováním, fragmentací i propojeností.

„Navozuje příběhy, které nemůže divák a možná ani sám autor s jistotou číst. Vytrhává věci z původního scénáře a přenáší je do nové situace, kde vznikají vrstvy několika příběhů, které jsou řazeny k sobě, jako by se na obraze v jednu chvíli odehrávalo několik paralelních dějů.“³³

K určité fragmentaci se ve své malbě dostávám také. Figura se rozkládá na části, anebo se z částí spojuje v celek. Ve své tvorbě se autor věnuje i otázce dnešní digitalizace a jejímu vlivu na nás. Tento námět, který je fenoménem posledních let a dekad, mě zaujal bez návaznosti na autora.

³³ Artlist - databáze současného umění: Daniel Pitín. Artlist - databáze současného umění: Artlist - Umělci [online]. Copyright ©2006 [cit. 30.05.2019]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/daniel-pitin-873/>

6 MYŠLENKA A ZÁMĚR TVORBY

„Musí být nějaká mez, nějaká hranice, za níž už nelze věci tohoto světa využívat a konzumovat, ale jen uctívat. Kde je mez, nevíme, je nám jen trochu nevolno.“³⁴ Prvotním impulzem, pro moji tvorbu, bylo uchopit otázku existencialismu v současném světě. Dokázat si jej vyložit a reagovat na to, jak se technologie a společnost vyvíjejí a jaký to má na nás dopad. Patřím ještě do generace Y. Jedná se o poslední generaci, která ještě zažila dobu bez internetu, smartphonů a Facebooku.

Existencialismus a místo ve světě, který se rychle mění a zažívá dobu kybernetického růstu, jako nikdy předtím je to, co jsem chtěla zobrazit, prostřednictvím figurální malby. Existuje nespočet článků, které poukazují nato, že se lidé cítí být čím dále osamělí, emočně otupělejší a „ztracenější“. Kladla jsem si otázku, zda je tento svět šťastný, neboť materiálně nestrádá, a to je oč se usilovalo, ale přibývá lidí závislých na antidepresivech. Planeta se řítí do klimatické katastrofy...

6.1 PROCES TVORBY

Dvoufigura, figura v krajinném prostředí a figura v interiéru byly vztyčnými body pro realizaci figurální malby pro toto téma.

Prvotní myšlenka realizace figurální malby se zachovala. Na počátku jsem hledala osobu, která by se stala modelkou. Původně to měla být kamarádka Tereza, která je nakonec částečně zobrazena v dvojportrétu. Později se ní stala moje sestra Mirka. Nejdříve byl impuls pro zhotovení nějakého skicového materiálu bez jednoznačného cíle. Prohlídla jsem si starší fotografie a ty jsem následně skicovala za použití grafických tužek a vodových barev s výraznějšími pigmenty, tzv. anilinkových barev na formát A3 (420 x 297 mm).

Po konzultaci následovala druhá etapa, kdy jsem realizovala „pohybovky“ opět za použití grafitových tužek, různých typů měkkosti a anilinkových barev na formáty A3 (420 mm x 297 mm) a A2 o rozměru (420 mm x 594 mm).

Po další konzultaci jsem se zamýšlela nad samotnou realizací malby. Ve fázi tvůrčího procesu jsem pracovala s preparací, kdy jsem se snažila nalézt informace o současné malbě a vyjadřujících metodách. Narazila jsem na pojmy Postmoderna, Nová figurace a jména malířů, již zmíněných v předešlých kapitolách, a to zejména Banksy, Václav Blaha, Daniel

³⁴ BĚLOHRADSKÝ, Václav. Společnost nevolnosti: eseje z pozdější doby. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. s. 12. Sociologické aktuality. ISBN isbn978-80-7419-167-1.

Balabán a Daniel Pitín. Následná inkubace, tedy podle G. Wallase: zrání, nevědomé zpracování problému, třídění, restrukturalizace, ucelení bylo poměrně dlouhým obdobím. Nastával pocit poměrné demotivace a strach z toho, že se múza neobjeví. Po určité době mě v noci před spánkem napadlo to, jak budou obrazy vypadat, konečně nastala fáze iluminace, tedy osvětlení a efektu aha zážitku. Představovala jsem si jednotlivé postoje figury, pozadí i objekty, které se v námětu vyskytují a zachycují moji myšlenku. U procesu elaborace, tedy realizace nastal určitý problém. Neboť nebylo místo k realizaci. Tento problém se poměrně rychle vyřešil. Po této problematické části jsem se konečně dostala k realizaci. Kdy jsem potenciální obrazy skicovala, prostřednictvím snahy zachytit živého modela, tedy Mirky. Další inspirací byla fotografie.

Malby měly vycházet z barevných skic, které byly zhotoveny suchým pastelem na A1 (841mm x 594 mm). Z původních pěti barevných skic pak následně vzešli čtyři obrazy a jeden byl vytvořen pouze na plátně, bez předchozích skic. U figury v exteriéru se výrazně změnilo pozadí.

7 TECHNIKA MALBY

7.1 PODLOŽKA A PODKLAD

Jako podložku jsem zvolila bavlněná plátna na rámu o rozměrech 120 x 80 a 100 x 80 s gramáží 320g/m². Rám má rozměry 3,5 x 2cm. Plátno je dvojitě našepsováno, ale i přesto jsem na plátna dodatečně nanášela latexový nátěr. Tento nátěr jsem nanášela ve vertikálním směru, dva krát až tři krát, dle potřeby. Po uschnutí latexového podkladu, následoval barevná podmalba tedy imprimitura v odstínech hnědé, okrové až k barvě Ecu, čili k odstínu syrového hedvábí. Z imprimatury jsem později barevně vycházela a je částečně v obrazech přiznaná.

7.2 AKRYLOVÉ BARVY

Původně jsem měla v úmyslu kombinovat akrylové barvy s olejovými. Kvůli nepraktičnosti olejových barev (dlouhá doba schnutí, typický zápach) jsem od barev olejových nakonec upustila. Kombinace se skládá se základní šestidílné sady akrylových barev německé značky El Greco. Barvy jsou rychleschnoucí, dobře krycí a lesknou se. Požadovaný odstín a barva byla často namíchána. Pro regulaci odstínu byl použit bílý akryl, univerzální latex. Pro získání tmavšího odstínu jsem kombinovala tmavší barvy a černou. Stupňovitost konzistence jsem získávala ředěním barev s vodou. Pro zachování husté konzistence byly barvy nanášeny v pastách.

7.3 POMŮCKY A NANÁŠENÍ BAREV

Latexový podklad byl nanášen plochou štětkou s hlavicí, která byla široká až 10 cm. Tento rozměr mi vyhovoval z praktického hlediska, kvůli možnosti nanést větší objem latexu, či barvy na plátno, a tím si práci urychlit. Další štětce, které jsem použila byla tří dílná sada plochých štětců pro podklad a šepsování s rozměry: 7,6 cm, 5,08 cm a 2,5 cm. První štětec z této sady, tedy 7,6cm jsem používala nejvíce, a to zejména na spodní barevný podklad a pro pozadí. Vlasy jsou přírodní vyrobeny z velbloudí srsti. Pro tvorbu samotného obsahu malby, tedy figury a dalších motivů následovala práce s dvanácti dílným setem plochých štětců velikosti 1 – 12 s přírodními vlasy.

Pro nanášení barev jsem používala již zmiňované štětce, ale občas jsem barvy nanášela prsty a rozmazávala, za účel sjednocení barev a struktury.

8 POPIS OBRAZŮ

Maleb vzniklo celkem pět. Jedná se o figurální zobrazení s existenciální tematikou. Technologický pokrok či deziluze se prolíná ve všech malbách. Určitá exprese, výraznější tahy štětcem a škála barevnosti s černým pozadím, které stéká přes imprimituru vytváří jednotící imperfektní – nedotažený dojem. Důležitým aspektem je ženské tělo. Na některých obrazech mi hlava záměrně chybí, u jiných nikdy není tvář zcela odkryta. Známé přísloví říká: „Bojí podávat se pravdě do očí“. Tímto se snažím poukázat na to, že pro nás je často přijatelnější a pohodlnější žít v iluzi než vnímat pravdu.

8.1 OSVÍCENÍ

„Sázíme na technovědu, jíž není nic svatého: vše lze změnit a přebudovávat za účelem rozšíření horizontů naší svobody, genderu a lidskosti. Nic není svatého, nic není transcendentní, imunní vůči vůli po poznání nebo chráněné před „hackováním“: to vše znamená, že neexistuje nic nadpřirozeného.“³⁵

První obraz s jehož myšlenkou realizace jsem se pohrávala nejdelší dobu. Obraz je namalován na bavlněném plátně ve formátu 120 x 80. Hlavním motivem je ženské tělo, tedy akt v životní velikosti. Dalším objektem je procesor. Jedná se o vertikální kompozici v horizontální perspektivě. Figura zasahuje do dvou třetin obrazu, konkrétně její poměr k celku je (1,540), což téměř splňuje pravidla zlatého řezu (1,618). Postava je v sedící pozici s překříženými nohama, které směřují v diagonále vůči sobě ke spodní části plátna. Ruce jsou k sobě spjaté, jasně naznačují pozici modlitebního gesta.

Obličej nelze vidět, kvůli černému pozadí, které si pohrává s naší imaginací. Barevnost se dostává z odstínu inkarnát přes studené tóny žluté až k rozhraní modré a modrofialové. Kontrast je poměrně vysoký, část trupu je zahalena do černé. Obrysy těla dotvářejí požadovaný stín. Tahy štětcem jsou výrazné a širší, hlavně u končetin.

Procesor, který v pozici rovnostranného rovnoběžníku vychází částečně z fotografie. Proudění elektrické energie je naznačeno v přímkách, které z procesoru vystupují a zasahují, nejen do pozadí, kde vytváří dojem prostorové abstrakce, ale i do figury. Tahy

³⁵ LIKAVČAN, Lukáš, Václav JANOŠČÍK a Jirí RŮŽIČKA, ed. Mysl v terénu: filosofický realismus v 21. století. Přeložil Kateřina BÁRTOVÁ, přeložil Palo FABUŠ, přeložil Magdaléna Jadwiga HÄRTLOVÁ, přeložil Tomáš PIVODA, přeložil Martin VRBA. Praha: Akademie výtvarných umění v Praze, Vědecko-výzkumné pracoviště, 2017. s.180Edice VVP AVU. ISBN 978-80-87108-72-7.

štetčem jsou lineární a expresivní. Barva je nanášena i v pastách. Procesor je černý s bílými kovovými částmi. Jednotlivé „paprsky“ jsou bílé a v různé stupňovitosti modré.

Hlavní myšlenkou bylo poukázat na technologii, jako modlu postmoderní současnosti. Spjaté ruce, které spolu s procesorem v horní části obrazu symbolicky komunikují, odkazují na víru v lepší, technologicky vyspělejší svět, který přijímáme a očekáváme. Další a lepší typ smartphonu nás udělá šťastnějším ve společnosti oblíbenějším, slibují reklamy a společnosti. A právě jedna z těchto reklam, slibující úžasný zážitek a „vyšší formu inteligence“ stála za zrodem tohoto obrazu. Procesor se v mých malbách stal zastupujícím objektem veškeré elektrotechniky dneška.

Mnoho lidí si už bez smartphonů neumí představit svůj život. Naše generace Y³⁶ se k ním dostala postupně, generace Z³⁷ se již s nimi téměř rodí a neznají pocit být tzv. offline. Mnoho článků, titulů a studií poukazuje na to, že je svět pohlcen touto závislostí. Děsí mě skutečnost, že první objekt, kterému po probuzení věnujeme pozornost je smartphone, naše pozornost se k němu upíná po celý den až do poslední minuty před tím, než jdeme spát. Dalo by se říct, že smartphone nahrazuje noviny a časopisy, které jsme si před spaním četli, jenže je často k vidění to, že lidé často upřednostní pohled na displej před skutečným lidským kontaktem. Schopnost multitaskingu je už dnes samozřejmostí tak jako skutečnost, že právě smartphone, který se stal jakýmsi našim avatarem zastupující naši online identitu ve virtuálním světě.

8.2 ZÍTRĚK JE TEĎ

„Je mi také nevolno z toho, čím se stala budoucnost. Přichází bez pozvání, je zabudována do automatismů globální ekonomiky a mocenských struktur. Nebojuje se už o ni, proč také. Vše se automaticky restrukturalizuje, obnovuje, přestavuje. Budoucnost nás už nepotřebuje.“³⁸

³⁶ Generace Y- skupina lidí narozených od roku 1974-1995

³⁷ Generace Z -je společný název pro skupinu lidí narozených od poloviny 90. let 20. století do roku 2014 (dalo by se říct do současnosti) Jedná se o generaci M, tedy mileniálové-děti nového tisíciletí.

³⁸ BĚLOHRADSKÝ, Václav. *Společnost nevolnosti: eseje z pozdější doby*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. Sociologické aktuality. ISBN isbn978-80-7419-167-1.

Akrylová malba je namalována na plátně o velikosti 120 x 80 cm. Jedná se o kompozici vertikální. Hlavním motivem je sedící ženský akt, který je vůči divákovi otočen zády. Postava se nachází uprostřed, i tady se jedná téměř o zlatý řez. Ruce směřují ke klínu, a tudíž lze vidět pouze její horní část. Obličej se dívá přes pravé rameno. U malby postavy jsem se snažila zachytit objem, a to i za pomoci techniky malování rukama, prsty. Nad postavou svítí neonový nápis v růžové barvě s tzv. hashtagem, „Hashtag ([hešteg]) je slovo nebo fráze označená znakem „#“ (tzv. mřížka, plůtek či hash). Význam slova označeného tímto symbolem je dnes chápán jako forma klíčového slova. Nejčastěji je využíván v informačních systémech k „jednoznačnému“ označení článků, dokumentů nebo jejich částí, popřípadě klíčových, či podstatných slov.“³⁹ Nápis z černého pozadí doslova křičí. Tomorrow is Now, tedy zítřek je dnes. Barevnost jsem zvolila v teplejších tónech od barvy inkarnátu až k sytě červené. Levá část zad je více ponořena do stínu v hnědých tónech. Obličej ženy směřuje k pravé straně a snaží se navázat kontakt s divákem. Pohled trochu směřuje zpětně, tedy za sebe. Hledá to, co se už odehrálo, hledá minulost. Sytě červené vlasy, které po levé straně vlají, mají poukázat na rychlý pohyb, z levé strany na pravou. Neví totiž, kam upřít pohled, ale je zjevné, že neonový nápis na ní působí lacině, kýčovitě a nezajímá ji, ba přímo naopak nechce se na něj dívat. Je tím přesycená, přesycená informacemi, fotografiemi, reklamami... Přesycená různými obsahovými odpady, které se na ni chrlí ze všech stran a přesycená vizuálním smogem.

Ale i přes přesycenost hashtagu musím poukázat i na pozitivní stránku věci, kterou byla například kampaň # Me Too, která upozorňuje na sexuální obtěžování.

8.3 ZA HRANOU POHLEDU

„Náš svět trpí závratí. Je přeplněn technologickými formami komunikace a naše životy jsou propleteny abstrakcí, virtualitou a komplexitou.“⁴⁰

Jedná se o jediný dvouportrét. Ve své podstatě je portrét zahalen a spolu s ním hraje důležitou roli to, co se na obraze odehrává. Formát plátna jsem zvolila 100 x 80. Portréty jsou malovány z profilu, jedná se o muže a ženu. Obličej je naproti sobě. Na hlavě mají

³⁹ Hashtag – Wikipedie. [online]. [cit. 30.05.2019]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hashtag>

⁴⁰ LIKAVČAN, Lukáš, Václav JANOŠČÍK a Jiří RŮŽIČKA, ed. Mysl v terénu: filosofický realismus v 21. století. Přeložil Kateřina BÁRTOVÁ, přeložil Palo FABUŠ, přeložil Magdaléna Jadwiga HÄRTLLOVÁ, přeložil Tomáš PIVODA, přeložil Martin VRBA. Praha: Akademie výtvarných umění v Praze, Vědecko-výzkumné pracoviště, 2017. s.173 Edice VVP AVU. ISBN 978-80-87108-72-7.

mohutnou indiánskou čelenku s pírky a na očích 3D brýle pro virtuální realitu, které umožňují přenést se do virtuálního světa a ovládat jej. Brýle jsou výrazným motivem. Tento obraz je jediným, který je v horizontální kompozici. Barevnost má širokou škálu a mísí se zde teplé i studené tóny.

Na počátku byla fotografie Terezy na které je focená z profilu a má na hlavě indiánskou čelenku. Z této fotografie pak následně přichází inspirace. Při konzultaci s panem Hodonským jsme došli k závěru, že by bylo zajímavé vytvořit v obraze protipól muže a tedy dvojportrét.

Princip propojení jinové a jangové energie. Je zdůrazněn křížícími se paprsky, které vycházejí z obou brýlí a obličeje tudíž spojují. Paprsky jsou v RGB barvách, tedy červené, zelené a modré. Tyto barvy jsou používány v barevných monitorech, projektorech a v brýlích pro virtuální realitu. Smícháním různé intenzity každé barvy lze docílit libovolné barvy.

V tomto obraze poukazují na současné vztahy, převážně mladých lidí. Sociální sítě, které jsou současným fenoménem, otřásají také vztahy, a to nejen partnerskými. Sociální sítě nám dávají pocit, toho, že máme možnost výběru a pokud nám partner nevyhovuje, je jednodušší jej vyměnit než na vztahu zapracovat. Trend Singles tedy být nezadaný, nevázat se je v současné společnosti mladých lidí také na vzestupu. Důvody jsou možnosti, které moderní svět nabízí, život bez kompromisu, soustředění se na kariéru, emancipace a další. Socioložka Markéta Šetinová, která se sociálními vztahy zabírá, uvedla: „Mají být skvělí milenci, rodiče i kamarádi. Od partnerů čekáme hodně.“⁴¹

8.4 PROCES

„Normou myslitelného je sjednocení singulárního jsoucna působením jednoty, přičemž tato normativní moc jednoty anuluje pohyb přicházení bytí jakožto fýsis k sobě neboli návrat do sebe samého.“⁴²

⁴¹ Socioložka: Mají být skvělí milenci, rodiče i kamarádi. Od partnerů čekáme hodně - Aktuálně.cz. Video - Aktuálně.cz [online]. Copyright © Economia, a.s. [cit. 30.05.2019]. Dostupné z: https://video.aktualne.cz/dvtv/sociolozka-maji-byt-skveli-milenci-rodice-i-kamaradi-od-part/r~83bebc860e311e9ad610cc47ab5f122/?fbclid=IwAR2_kh7oO0oTOc7SZNZOP2h9rfCMJLINWyt9cKe4fFXj_C6G3LEdQ9JPNyw

⁴² LIKAVČAN, Lukáš, Václav JANOŠČÍK a Jiří RŮŽIČKA, ed. Mysl v terénu: filosofický realismus v 21. století. Přeložil Kateřina BÁRTOVÁ, přeložil Palo FABUŠ, přeložil Magdaléna Jadwiga HÄRTLOVÁ, přeložil Tomáš PIVODA, přeložil Martin VRBA. Praha: Akademie výtvarných umění v Praze, Vědecko-výzkumné pracoviště, 2017. s.17.Edice VVP AVU. ISBN 978-80-87108-72-7.

Na formátu 100 x 80 cm je znázorněná horní část těla, která se směrem od obličeje rozkládá a fragmentuje do určitých ploch a pozadí. Kompozice je vertikální. Obraz vznikl bez většího přemýšlení rovnou na plátně.

Tvář je autoportrétem, kdy vlasy zakrývají větší část obličeje zejména oči a tváře. V barevnosti převažuje bílá, šedivé odstíny a modrá. Tváři v barvách inkarnátu a rty mají přirozený odstín. Postava se stává součástí datové sběrnice, která je umístěná na základové desce. Ta slouží k přenosu dat mezi dalšími součástkami, dalšími procesory.

Jedná se o prostředí procesoru, tedy základovou desku. U tohoto obrazu jsem využívala částečně techniku alla prima, kdy jsem pracovala s barvou a tahy štětcem rychle, spontánně a dynamicky.

Fotografie sběrnice mě nadchla svým vzhledem, nikoli funkčností, které nerozumím. Hledala jsem provázanost s prvním obrazem a tímto způsobem jsem se k ní dostala.

U autoportrétu jsem pracovala se zrcátkem a fotografií. Figura, datová sběrnice a pozadí jsou tři entity, které do sebe vzájemně prostupují a tím se jednotí. Objekty a pozadí se stávají jednotícími. To mě dostalo k myšlence vnímání jednoty a oddělenosti, tak jak je tomu u svaté trojice. I moderní technologie do našeho života prostupují stále více a více. Svět se stává globálnějším, jednotnějším. Když se dostaneme k fyzikálním zákonům a fungování vesmíru, nemůže odhlédnout od toho, že vše se vším souvisí a akce vyvolává reakci. Nic neexistuje samo od sebe, nebo pro sebe. Filozofie i náboženství se dostávají k pochopení jsoucna a universu jako celku. Obraz spěje myšlenkou k strukturalismu.

8.5 HMOTA

„Samotný objem všeho zboží, společně s konzumeristickou nutností zboží záhy vyhodit, aby mohlo být nahrazeno jiným, zakrývá vitalitu hmoty.“⁴³

Posledním obrazem, kterým uzavírám kolekci pěti obrazů, nese název „Hmota“. Obraz je namalován na plátně o rozměrech 100 x 80. Kompozice je vertikální. Ústřední figura ženského těla bez hlavy je umístěná spíše v levé polovině obrazu. Za figurou, nebo spíše

⁴³ LIKAVČAN, Lukáš, Václav JANOŠČÍK a Jiří RŮŽIČKA, ed. Mysl v terénu: filosofický realismus v 21. století. Přeložil Kateřina BÁRTOVÁ, přeložil Palo FABUŠ, přeložil Magdaléna Jadwiga HÄRTLOVÁ, přeložil Tomáš PIVODA, přeložil Martin VRBA. Praha: Akademie výtvarných umění v Praze, Vědecko-výzkumné pracoviště, 2017. s.114.Edice VVP AVU. ISBN 978-80-87108-72-7.

pod figurou, jsou umístěné kovové kotouče a určité segmenty z průmyslových strojů. Místo rukou jí z levého ramene vystupuje jakási lišta a pravého ramene kovová trubka.

Tato figura měla být figurou v exteriéru. Motiv krajiny je nahrazen motivem skládky, na které postava leží. Barevnost je ve studených tónech, aby korespondovala s „chladnými“ kovy.

Myšlenka obrazu poukazuje na materialismus a znásilňování přírody. Tuny odpadků, zahlcená pobřeží a oceány, emise, skleníkový efekt... Naše země je zahlcená bordelem, který jsme vyprodukovali my lidé. Neúcta k přírodě, která je zobrazena jako nahý ženský akt, který je pohozen kdesi na skládce. Dlouho jsme neřešili, jaký má naše spotřeba na planetu dopad.

ZÁVĚR

Závěr této práce bude vycházet z předpokladů, které plynuly k zpracování tohoto tématu.

Za přínosné považuji získané informace o figurativní malbě jak v českém, tak světovém kontextu. Každá nově získaná informace mi pomáhala pochopit odraz historie v Malbě.

Získané vědomosti a souvislosti jsem uplatňovala k plánu této práce jako průvodce světem současné figurativní malby.

Teoretická část se zabývá uchopením pojmu postmoderna/postmodernismus. Vývojem světové poválečné figurativní malby až po současnost. Známým grafity umělcem Banksym, který uplatňuje nové principy v prezentaci svých děl a posouvá hranice možnosti a hledisek, kterým bylo a je umění vnímáno. Praktická část, jejíž zadáním bylo vypracování 5 figurativních obrazů, byla podepřena inspiračními zdroji a východiskem malby v současném pojetí českých umělců. Proces malby byl popsán prostřednictvím tvůrčího procesu a

jeho složek v určité fázi vývoje, který byl evolucí k výsledku, ke kterému malby směřovali. Technickým popis, který je součástí bakalářské práce poukazuje na materiál a techniku zpracování. Myšlenka, záměr a popis jednotlivých obrazů směřují jak ke konstruktivní složce popisu, tak k filozofickému pojetí, ke kterému se motiv zobrazení pojí a s kterým komunikuje. Každý z obrazů má svůj příběh.

Práce mi umožnila hlubší analýzu figurativních tendencí a kladení si otázky kam směřuje současné umění a společnost, které od sebe nelze oddělit a vnímat. Protože svět se rychle a dynamicky mění, je důležité položit si otázku, kam vlastně směřujeme?

RESUMÉ

The basic prerequisite of my bachelor thesis was to create 5 figural paintings. The bachelor thesis includes both the practical and the theoretical part. This work brought me a deeper understanding of figural painting and postmodernism itself. In the theoretical part I deal with both Czech and world painting. The practical part includes sources of inspiration, intent and idea, overall process of creation and technical description of painting. An important part is also a description of the set of these paintings. An important aspect of exploring and interpreting figural painting is its connection with society, politics and technological advances. Because society is dynamic, it is important to ask where we are going?

SEZNAM LITERATURY

BALABÁN, Daniel. *Daniel Balabán: zpráva 2013 = report 2013*. V Brně: Moravská galerie, 2013. ISBN isbn978-80-7027-263-3.

BĚLOHRADSKÝ, Václav. *Společnost nevolnosti: eseje z pozdější doby*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. Sociologické aktuality. ISBN isbn978-80-7419-167-1.

FOSTER, Hal, Rosalind E. KRAUSS, Yve-Alain BOIS, B. H. D. BUCHLOH a David JOSELIT. *Umění po roce 1900: modernismus, antimodernismus, postmodernismus*. Druhé, rozšířené vydání. Přeložil Josef HRDLIČKA, přeložil Irena ELLIS, přeložil Jitka SEDLÁČKOVÁ, přeložil Jana HLÁVKOVÁ. Praha: Sloart, 2015. ISBN 978-80-7391-975-7

informační systém [online]. Copyright © [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2013/IM118/um/40737257/9_Figurativni_malba_po_roce_1945.pdf

KESNER, Ladislav. *Vizuální teorie: současné anglo-americké myšlení o výtvarných dílech*. Přeložil Lucie VIDMAR. Jinočany: H & H, 1997. ISBN 80-86022-17-x.

LIKAVČAN, Lukáš, Václav JANOŠČÍK a Jiří RŮŽIČKA, ed. *Mysl v terénu: filosofický realismus v 21. století*. Přeložil Kateřina BÁRTOVÁ, přeložil Palo FABUŠ, přeložil Magdaléna Jadwiga HÄRTLOVÁ, přeložil Tomáš PIVODA, přeložil Martin VRBA. Praha: Akademie výtvarných umění v Praze, Vědecko-výzkumné pracoviště, 2017. Edice VVP AVU. ISBN 978-80-87108-72-7.

LYOTARD, Jean-François. *O postmodernismu: postmoderno vysvětlované dětem : postmoderní situace*. Praha: Filosofia, 1993. ISBN 80-7007-047-1.

SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

12/15 POZDĚ, ALE PŘECE - ArtMap. ArtMap [online]. [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <https://www.artmap.cz/12-15-pozde-ale-prece/>

Artlist - databáze současného umění: Daniel Pitín. Artlist - databáze současného umění: Artlist - Umělci [online]. Copyright ©2006 [cit. 30.05.2019]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/daniel-pitin-873/>

Banksy - Artwork, Identity & Documentary - Biography. Famous Biographies & TV Shows [online]. Copyright © 2019 Bio and the Bio logo are registered trademarks of A [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <https://www.biography.com/artist/banksy>

Banksy, tajomná legenda street artu #1 | REFRESHER.cz. REFRESHER – Hlas moderní generace [online]. Copyright © 2011 [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <https://refresher.cz/16092-Banksy-tajomna-legenda-street-artu-1>

Časopisy Masarykovy univerzity [online]. Copyright © [cit. 27.05.2019]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/universitas/article/viewFile/6688/6167>

Francis Bacon: Malíř, který našel ve fotografii útočiště | AFUK . AFUK | Alternativa. Fotografie. Umění. Kreativita. [online]. Copyright © 2019 [cit. 29.05.2019]. Dostupné z: <http://www.afuk.cz/francis-bacon-malir-ktery-nasel-ve-fotografii-utociste/>

Hashtag – Wikipedie. [online]. [cit. 30.05.2019]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hashtag>

Nejasná poselství Daniela Balabána v ostravském Domě umění – Novinky.cz . Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online]. Copyright © 2003 [cit. 30.05.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/vase-zpravy/moravskoslezsky-kraj/ostrava-mesto/1227-38483-nejasna-poselstvi-daniela-balabana-v-ostravskem-dome-umeni.html>

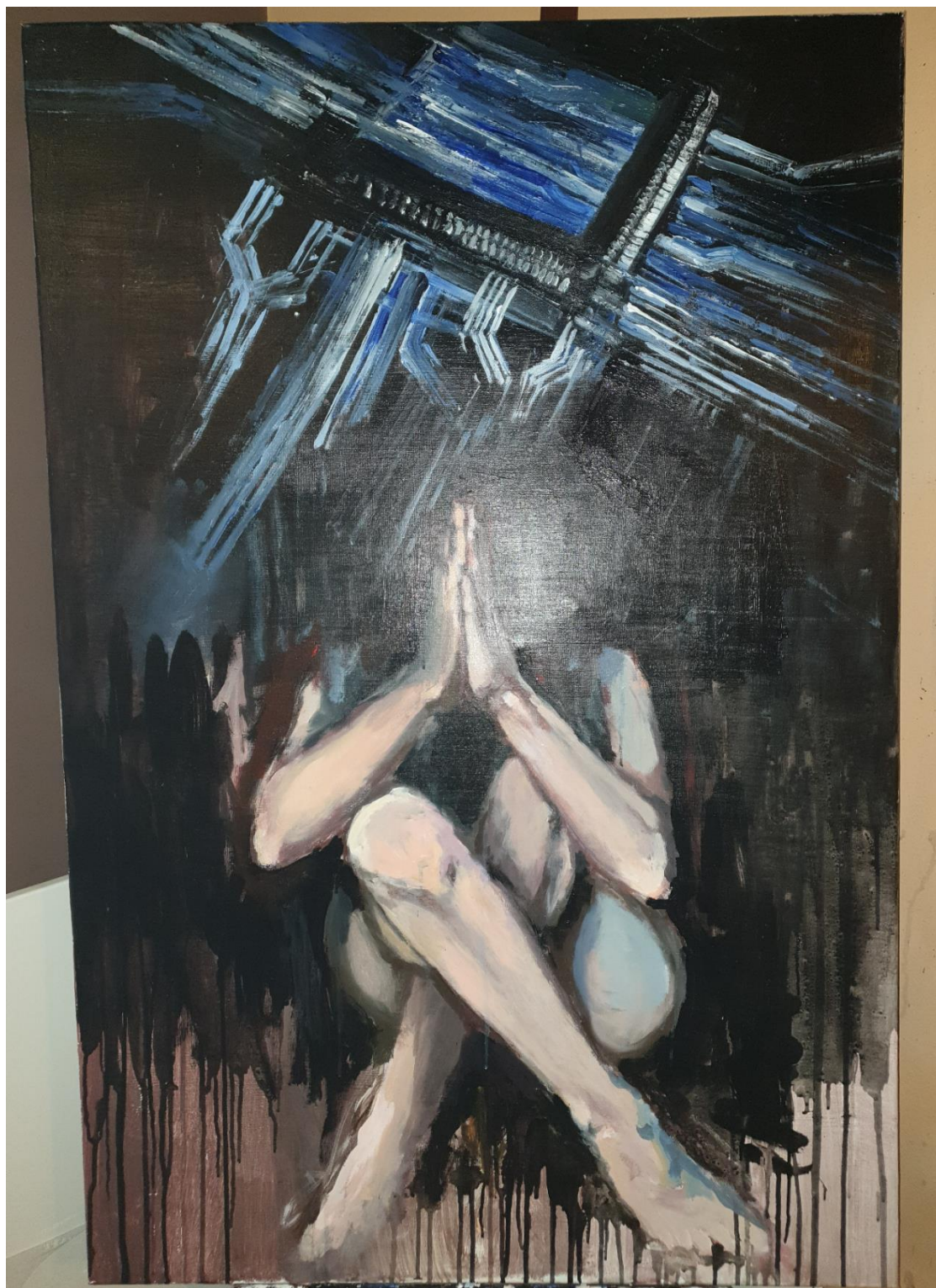
Přepište dějiny umění. Vzdát se skartovaného Banksyho je bláznovství | Reflex.cz. Reflex.cz - Komentáře, zprávy, výrazné autorské fotografie [online]. Copyright © 2001 [cit. 30.06.2019]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/90426/prepiste-dejiny-umeni-vzdat-se-skartovaneho-banksyho-je-blaznovstvi.html>

Socioložka: Mají být skvělí milenci, rodiče i kamarádi. Od partnerů čekáme hodně - Aktuálně.cz. Video - Aktuálně.cz [online]. Copyright © Economia, a.s. [cit. 30.05.2019]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/sociolozka-maji-byt-skveli-milenci-rodice-i-kamaradi-od->

[part/r~83bebc860e311e9ad610cc47ab5f122/?fbclid=IwAR2_kh7oO0oTOc7SZNZOP2h9rfCMJLINWyt9cKe4fXj_C6G3LEdQ9JPNyw](https://www.facebook.com/part/r~83bebc860e311e9ad610cc47ab5f122/?fbclid=IwAR2_kh7oO0oTOc7SZNZOP2h9rfCMJLINWyt9cKe4fXj_C6G3LEdQ9JPNyw)

Václav Bláha | abart. Osoby | abart [online]. [cit. 29.05.2019] Dostupné z: <http://cs.isabart.org/person/2537>

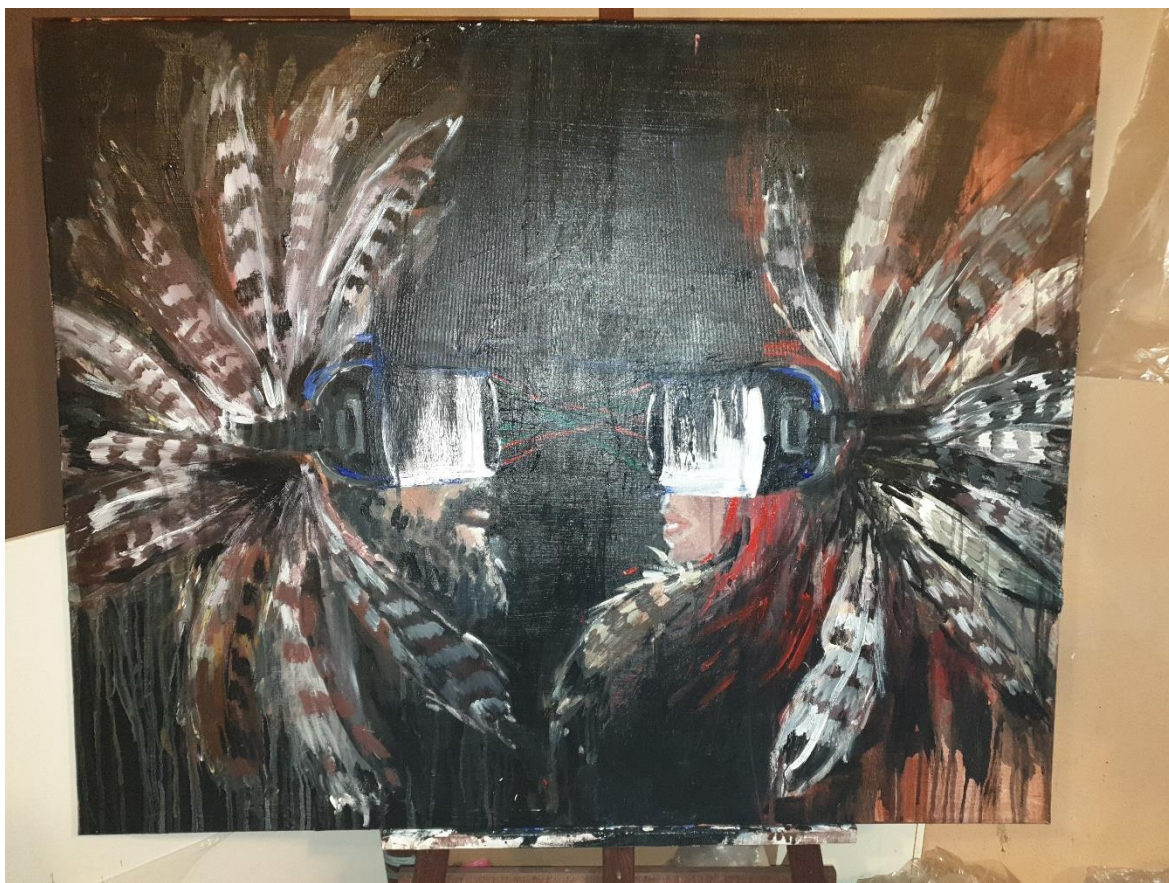
PŘÍLOHY

Osvícení

Zítřek je teď

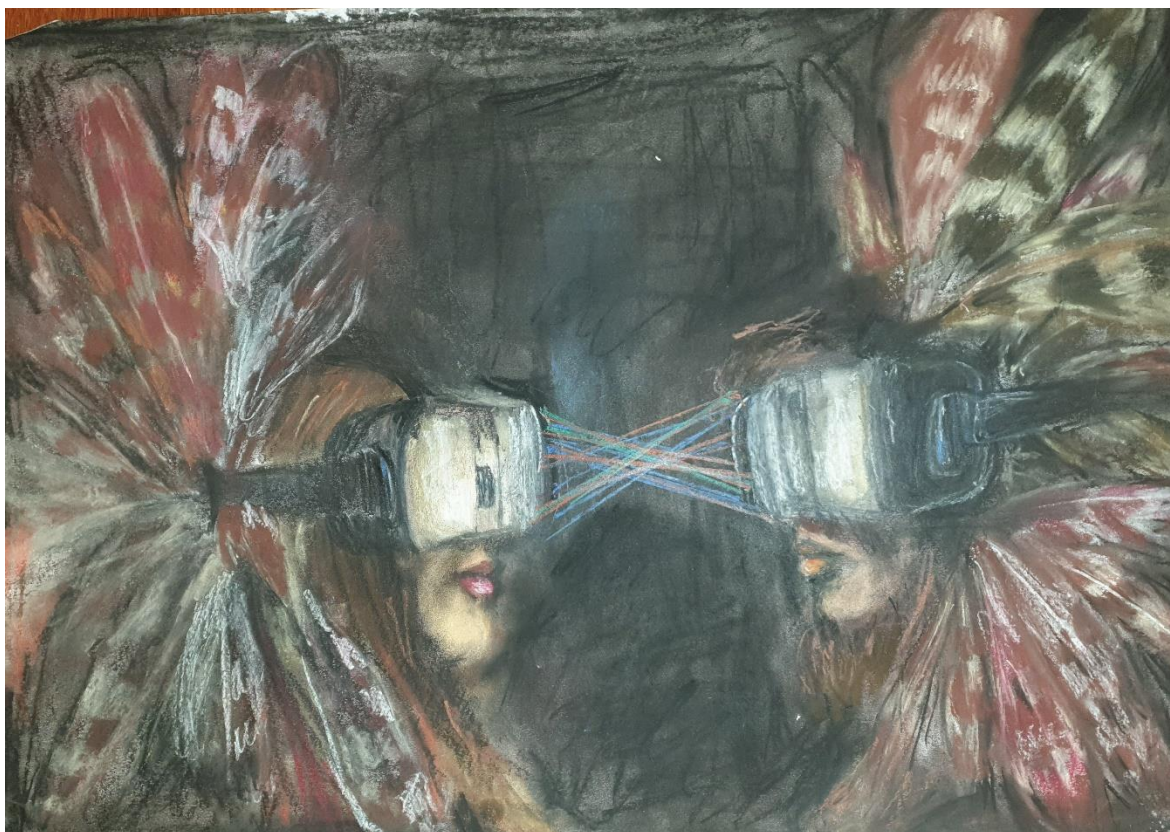
Za hranou pohledu

Proces

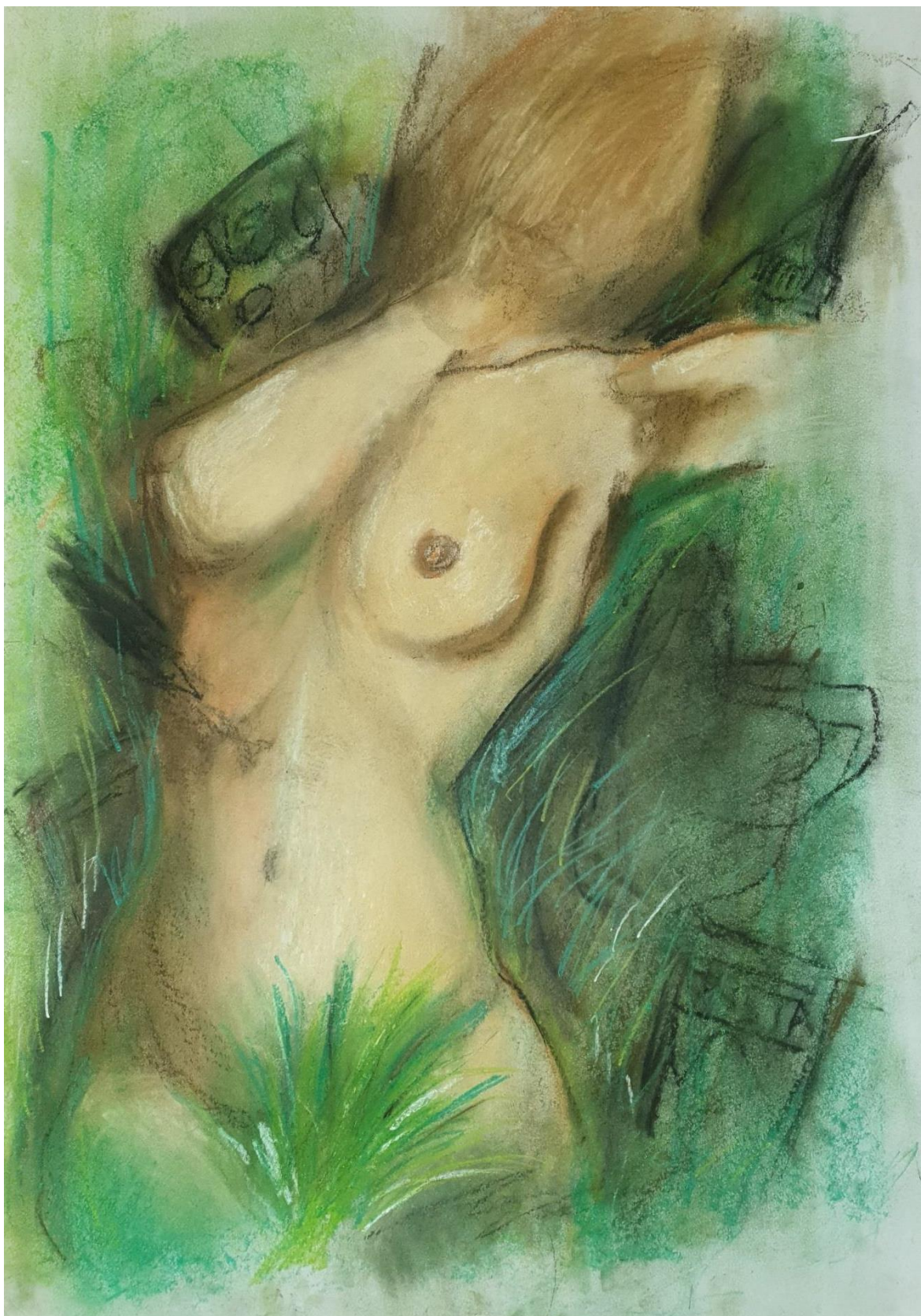
Hmota

Skica 1

Skica 2

Skica 3

Skica 4